



УДК 378.147.016:811.111  
DOI 10.32999/ksu2413-1865/2019-86-18

## ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ В ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Гречок Л.М.,  
старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування  
*Чернігівський національний технологічний університет*

Лашук Н.М.,  
викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування  
*Чернігівський національний технологічний університет*

У статті підкреслюється значення використання інформаційно-комунікаційних технологій у практиці викладання іноземних мов для ефективного досягнення іншомовної мовленнєвої компетенції через різні види діяльності. Здійснено спробу довести важливість та необхідність впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес.

**Ключові слова:** *інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютерні навчальні системи, нові освітні технології, інтернет-ресурси, мовна компетенція.*

В статье подчеркивается значение использования информационно-коммуникационных технологий в практике преподавания иностранных языков для эффективного достижения иноязычной речевой компетенции через различные виды деятельности. Предпринята попытка доказать важность и необходимость внедрения информационно-коммуникационных технологий в образовательный процесс.

**Ключевые слова:** *информационно-коммуникационные технологии, компьютерные обучающие системы, новые образовательные технологии, интернет-ресурсы, языковая компетенция.*

Grechok L.M., Lashuk N.M. INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE PRACTICE OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE

The article emphasizes the importance of using information and communication technologies in the practice of foreign languages teaching for the effective achievement of foreign language competence through various activities. An attempt has been made to prove the importance and necessity of ICT implementation in the educational process.

The authors emphasize the importance of using information and communication technologies in the practice of teaching foreign languages.

The article introduces the pedagogical goal of using information technologies, developing skills for working with information and developing communicative abilities.

In the article an important role is given to use carefully selected educational and additional materials. During which students learn grammatical structure of language, reading and listening skills, develop communicative skills and increase vocabulary.

The article offers a review of well-known resources as well as ways of using blogs for learning a foreign language. It is noted that Internet resources allow us to organize the complex development of foreign language competence through various activities, including design and research, and to improve the formation of skills and acquire knowledge and solve problems independently. Educational Internet resources have great educational potential and ensure the development of not only academic skills, but also the improvement of the communicative culture of students in general, thus they provide a new level of education quality. Continuous live communication in a foreign language, interesting authentic video and audio materials, innovative methods and forms of training – all this is the key to successful mastery of the linguistic competence of our students.

The authors mention the role of presentations created in the PowerPoint program in the learning process. They emphasize that they are easy to be produced and allow students to create original educational materials that capture, motivate and target students to successful results.

New trends and strategies for ICT integration into day-to-day teaching practice are a prerequisite for the modernization of the education system. Today ICT is a driving force and coordinator of the growing globalization in the educational environment.

Modern technologies allow us to change the educational process, completely immerse a student in the information and educational environment, to improve the quality of education, motivate the processes of perception of information and to obtain knowledge.

**Key words:** *information and communication technologies, computer training systems, new educational technologies, Internet resources, language competence.*



**Постановка проблеми.** Нові світові тенденції та стратегії інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у повсякденну навчальну практику – необхідна умова модернізації системи освіти в Україні. Сьогодні ІКТ – це рушійна сила і координатор глобального освітнього середовища, що зростає. Освітня розуміють, що поєднання цифрових технологій і ресурсів Інтернету дає більше можливостей для поліпшення якості навчання і викладання в освітніх закладах, ніж всі попередні навчальні технології. Цифрові навчальні матеріали відрізняються від традиційних своєю можливістю управляти саме ними. ІКТ є координатором, як Інтернет – унікальним засобом для широкого та доступного збагачення навчального матеріалу. Сьогодні важко знайти таку сферу виробництва, в якій би не застосовувалися інформаційні технології. За допомогою інформаційних технологій здійснюється успішна діяльність багатьох компаній, які виробляють ту чи іншу продукцію. Сьогодні ІКТ масово застосовуються в освіті. Вони допомагають формувати незалежну інформаційну особистість, навчають обирати правильне рішення й ефективно використовувати інформаційні ресурси. Інформаційні технології в освіті готують людей, які легко, оперативно й ефективно обробляють дані і застосовують комп'ютерні можливості на практиці.

Освітні системи в суспільстві, а отже, і сама освіта не зможуть відокремитися від інших соціальних інститутів, національних та міжнародних взаємовідносин, широко відомих у глобальному розумінні. Освіта у двадцятому першому столітті є центром появи нових ідей та змін. Інформаційні технології (далі – ІТ) в освіті сьогодні – це необхідна умова переходу суспільства до інформаційної цивілізації. Сучасні технології та телекомунікації дозволяють змінити характер організації навчально-виховного процесу, цілком занурити студента в інформаційно-освітнє середовище, підвищити якість освіти, мотивувати процеси сприйняття інформації й отримання знань. Нові інформаційні технології створюють середовище комп'ютерної та телекомунікаційної підтримки організації й управління в різних сферах діяльності, в освіті також.

Що стосується використання інформаційних технологій в освіті, то головною метою є надання якомога більше навчального матеріалу для формування дослідницьких умінь та обрання оптимальних рішень в професійній діяльності майбутніх фахівців. Тому головна мета нашого дослідження полягає в пошуках таких засобів для

навчального середовища, за допомогою яких прискорилось би формування умінь працювати з інформацією, поліпшився би розвиток комунікативних здібностей та, безумовно, поглиблювалась би підготовка особистості «інформаційного суспільства».

Сьогодні дуже важливо сфокусуватися на самому змісті навчання. Адже, на нашу думку, головна задача сучасного викладача – докласти всіх зусиль для надання студентам можливості оволодіння інформаційною культурою – одним зі складників загальної культури, яка розуміється як вищий прояв освіченості. Розвиток інформаційних та освітніх технологій дозволить працювати над одним проектом, вести спільні дослідження і швидко обмінюватися результатами людям, які перебувають на далекій відстані один від одного. Дослідження в галузі використання інформаційних та освітніх технологій у професійній освіті тривають досить давно. За цей час у навчальних закладах Сполучених Штатів Америки, Франції, Японії й інших країн розроблено безліч комп'ютерних систем навчального призначення. За кордоном розроблення комп'ютерного продукту навчального призначення (методичних і програмно-інформаційних засобів) вважають актуальним, у цьому процесі передбачається спільна робота висококваліфікованих фахівців: психологів, викладачів, комп'ютерних дизайнерів, програмістів. Великі закордонні фірми фінансують проекти створення комп'ютерних навчальних систем в освітніх закладах і ведуть власні розроблення в цій сфері [1].

Важливість і необхідність впровадження ІКТ у процес навчання зазначено міжнародними експертами у «Всесвітній доповіді з комунікації та інформації 1999–2000 рр.», підготовленій ЮНЕСКО і виданій наприкінці минулого тисячоліття агентством «Бізнес-Прес» [2]. У передмові до доповіді генеральний директор ЮНЕСКО Федеріко Майор пише, що нові технології повинні сприяти «створенню кращого світу, в якому кожна людина буде отримувати користь від здобутків освіти, науки, культури і зв'язку». ІКТ впливають на всі названі сфери, але, мабуть, найбільш сильно та позитивно – на освіту, оскільки «відкривають можливості абсолютно нових методів викладання і навчання». Більш докладно про актуальність і потреби впровадження ІКТ в освіту йдеться в р. 2 цієї ж доповіді – «Нові напрями в освіті», написаному Крейгом Блертоном, ад'юнкт-професором Університету Гонконгу, і в р. VII «Інформаційні служби, бібліотеки, архіви», автор якого – професор Королівського коледжу бібліотечної справи в Копенгагені Оле Гарбо. Як зазна-



чають фахівці ЮНЕСКО, справжня сутність світової освітньої кризи полягає в безпорадності та неефективності сучасної освіти щодо глобальних проблем людства, тобто в інформаційному суспільстві.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання інформатизації освітнього процесу на різних етапах його розвитку вивчали багато фахівців із психології, філософії та педагогіки: Б. Гершунський, А. Тихомиров, І. Роберт, А. Ракитов та ін.

Чи може комп'ютер сприяти розвитку творчого мислення? «Безумовно, так! – констатує професор О. Тихомиров. – Але розвиток особистості – процес дуже складний, тому застосування такого потужного <...> зовнішнього органу пам'яті і мислення має бути під постійним контролем під час організації навчання» [3]. Дидактичні завдання, які вирішуються за допомогою ІКТ, такі: 1) удосконалення організації викладання, підвищення індивідуалізації навчання; 2) підвищення продуктивності самопідготовки студентів; 3) індивідуалізація роботи самого викладача; 4) посилення мотивації до навчання; 5) активізація процесу навчання, можливість залучення студентів до дослідницької діяльності; 6) забезпечення гнучкості в процесі навчання.

Однією з основних цілей занять з іноземної мови є формування комунікативної компетенції, тобто здатності і готовності здійснювати іншомовне міжособове та міжкультурне спілкування. Як вважають сучасні вчені (Є. Полат), щоби сформувати комунікативну компетенцію, недостатньо наситити урок комунікативними вправами, важливо надати студентам можливість мислити, вирішувати будь-які проблеми, міркувати над можливими шляхами вирішення цих проблем, щоби вони акцентували увагу на змісті свого висловлювання, щоб у центрі уваги була думка, а мова виконувала свою пряму функцію – формулювання думок.

Основна ідея такого підходу до навчання іноземної мови полягає в тому, щоби перенести акцент з виконання різного виду вправ на активну розумову діяльність студентів, що для оформлення потребує володіння певними мовними засобами. Комунікативний підхід здатний підготувати студента до спонтанного спілкування іноземною мовою.

**Постановка мети.** У своїй дослідно-пошуковій роботі ми виходили з того, що використання розмаїтості варіантів поєднання інформаційних технологій як засобу вирішення комунікативних завдань можна домогтися оптимізації навчального процесу, результатом якого буде оволодіння студентами навичками мовлення, активізації і стимулювання їх пізнавальної діяльності та підвищення рівня успішності.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** ІКТ розширюють межі освітнього процесу, його практичну спрямованість, сприяють інтенсифікації самостійної роботи студентів і пізнавальної активності. У межах ІКТ виділяються 2 види технологій, а саме:

– технологія використання комп'ютерних програм, яка дозволяє ефективно доповнити процес навчання мови на всіх рівнях. Мультимедійні програми призначені як для аудиторної, так і для самостійної роботи студентів, спрямовані на розвиток граматичних і лексичних навичок;

– інтернет-технології – надають широкі можливості для пошуку інформації, розроблення міжнародних наукових проектів, ведення наукових досліджень. Зверніть увагу на нові мобільні додатки, які здатні зробити процес навчання більш цікавим і по-справжньому захоплюючим. Деякі з них допоможуть в запам'ятовуванні слів і фраз, інші дозволять здолати найскладніші правила, а треті змінять традиційне ставлення до аудіювання. Головне – підібрати для навчання такі програми, які сприймаються найпростіше студентами і викликають тільки позитивні емоції. На заняттях потрібно використовувати ретельно підбрану навчальну літературу, а також широкий діапазон додаткових матеріалів інформативно-пізнавального характеру, завдяки яким студенти вивчають граматичну будову мови, освоюють навички читання і сприйняття мови на слух, розвивають мовлення і збільшують словниковий запас, а також покращують швидкість і правильність письма. Постійне живе спілкування іноземною мовою, цікаві автентичні відео- й аудіоматеріали, інноваційні методи та форми навчання – все це запорука успішного оволодіння мовною компетенцією наших студентів.

Сьогодні з'являється багато комплексних навчальних ресурсів в Інтернеті, наприклад, LinguaLeo або Busuu. Також постійно з'являються сайти для вивчення лексики, наприклад, WordSteps або Vocabulary.com, граматики – English Grammar Secrets, English Grammar тощ. Інтерактивна форма набагато більше приваблює студентів, ніж заняття за підручниками і словниками. Перевага багатьох ресурсів полягає ще і в тому, що вони дозволяють отримувати бали і відстежувати прогрес.

Пропонуємо огляд найбільш відомих, на нашу думку, ресурсів для вивчення англійської мови. Але вибір за вами.

#### **Grammar.net**

Багато сайтів для вивчення англійської мови, як і підручники із граматики, складаються з нудних сухих текстів, від яких зазвичай хочеться спати. Grammar.net не



такий: тут багато картинок, інфографіки. Також є уроки англійської мови для різних рівнів досвіду (навіть домашні завдання передбачені), можна вивчати нові слова й ідіоми за допомогою простих і барвистих зображень.

### **Busuu**

Кращі сайти для вивчення англійської мови – це ті, які передбачають живе спілкування. У соціальній мережі Busuu зареєстровано приблизно 50 мільйонів користувачів з усього світу. Ви зможете вивчати новий матеріал і граматику, надсилати практичні вправи на перевірку носіям мови, а також контролювати свої знання за допомогою тестів та ігор зі словами.

### **Learn English від British Council**

Сайти для вивчення англійської настільки поширені, що такий є навіть у Британській Раді. Тут величезна кількість текстових матеріалів, вправ, відеороликів, аудіофайлів, ігор, професійних подкастів і навіть спеціальний розділ для самопідготовки до мовного іспиту IELTS. Футбольних фанатів порадує розділ Premier Skills, де вони зможуть подивитися інтерв'ю з футболістами Прем'єр-ліги, почитати статті про футбольні клуби і звіти з минулих ігор.

### **BBC Learning English**

Не так вже й часто можна побачити сайти для вивчення англійської мови, які водночас виконують декілька завдань. Ресурс британської корпорації BBC цінний насамперед тим, що, крім освітньої, виконує також пізнавальну та розважальну функції. Тут є аудіо- та відеоуроки, тести, анімаційні ролики і просто барвисті матеріали, на зразок «Чому в Сінгапурі заборонена жувальна гумка».

### **Situational English**

Сайт пропонує вивчати англійську через ситуації. На сайті зібрано приблизно 150 статей, в яких, залежно від контексту, пропонуються готові вислови і реакції.

### **Learn American English online**

Весь матеріал розподілений за рівнями і виділений певним кольором для зручності. А вчитель Пол пояснює граматику у відеоформаті.

### **My spelling**

Корисний сайт для тих, хто хоче поліпшити правопис англійською. Користувачеві пропонується прослухати слово, потім написати його.

### **English Grammar Test**

Ця програма призначена для тих, хто вивчає рівень intermediate (середній) і upper-intermediate (вище середнього). Як впливає з назви, додаток містить тести із граматики. Є два рівні, кожен містить тридцять тестів. Кожен тест складається із

20 вправ. Це означає, що разом додаток містить 1 200 вправ для практики англійської мови.

Щодня з'являються нові додатки для мобільних пристроїв, зокрема для вивчення англійської мови. Постійно мати під рукою інтерактивний підручник або захоплюючу навчальну гру справді вигідно: у будь-який вільний момент ви можете запустити додаток і ще раз відпрацювати нову лексику, прослухати запис, прочитати правила або тексти. Компактні мобільні пристрої дозволяють сучасним людям навчатися вдома і в офісі, у транспорті і під час прогулянки. Звертайте увагу на офіційні додатки з високим рейтингом: зазвичай вони більш опрацьовані як з позиції матеріалу, так і щодо функціонала. Спосіб комунікації через соціальні мережі з'явився не так давно, але зробив справжню революцію. Сьогодні майже в кожній людині є акаунт хоча б в одній соціальній мережі, що дозволяє нам шукати друзів і співрозмовників з усього світу. Потренувати свою англійську мову можна через чати й особисті повідомлення у Facebook, але ще ефективнішим буде спілкування в мовних соціальних мережах, наприклад, у Livemocha, My Language Exchange. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час занять з англійської мови підвищує мотивацію і пізнавальну активність студентів, розширює їхній кругозір і дозволяє застосувати особистісно орієнтовану технологію інтерактивного навчання іноземної мови. ІКТ є засобом презентації матеріалу, контролю та самоконтролю студентів. Інформаційно-комунікаційні технології забезпечують високу якість презентації матеріалу і використовують різні комунікативні канали (текстовий, звуковий, графічний, сенсорний тощо). Нові технології дозволяють індивідуалізувати навчання за темпом і глибиною проходження курсу. Такий диференційований підхід дає великий позитивний результат, оскільки створює умови для успішної діяльності кожного студента, викликає в них позитивні емоції, а отже, впливає на їхню навчальну мотивацію. Вищезгадані цифрові освітні ресурси мають великий навчальний потенціал і забезпечують не тільки розвиток академічних навичок, але й підвищення комунікативної культури студентів загалом, забезпечують тим самим новий рівень якості освіти. Особливо широко можна застосовувати презентації, створені в програмі PowerPoint. Вони прості щодо побудови та дозволяють створювати оригінальні навчальні матеріали, які захоплюють, мотивують і націлюють студентів на успішні результати. Крім того, презентації, створе-



ні самими студентами, є наочною опорою для формування і розвитку навичок усного мовлення. Комп'ютерні презентації дозволяють ефективно адаптувати навчальний матеріал для навчального середовища. Посилюється зацікавленість студентів, що приводить до більш інтенсивної участі в процесі навчання самого студента, сприяє підвищенню ефективності сприймання та запам'ятовування навчального матеріалу. Якщо матеріал уроку містить велику кількість ілюстративного матеріалу, застосування комп'ютерної презентації дозволить значно підвищити ефективність самого заняття. Комп'ютер не використовується постійно протягом всього уроку, а лише служить засобом для пошуку необхідної інформації, а також стимулом для формування мовних висловлювань.

Ще раз хотілося б звернути вашу увагу на те, що ресурси мережі Інтернет мають величезний освітній потенціал. Вони дозволяють організувати комплексний розвиток іншомовної мовленнєвої компетенції через різні види діяльності, зокрема проектну і дослідницьку, сприяють формуванню умінь самостійно здобувати знання і вирішувати проблеми, незважаючи на рівень володіння мовою. Використовувати блоги для освоєння іноземної мови можна двома способами. З одного боку, студенти можуть читати записи авторитетних авторів, які розповідають про англійську мову і способи її вивчення. З іншого боку, студенти самі можуть вести блог англійською мовою. Це можуть бути колективні блоги, в яких кожен може практикуватися в написанні текстів і навичках письма. Викладач може задавати своїм студентам опублікувати запис у блозі, адже це більше мотивує, ніж написання есе на папері. Однак сама наявність доступу до інтернет-ресурсів не означає швидкої й якісної освіти, мовної також. Тому завдання викладача – навчити критично оцінювати достовірність інформації, отриманої в мережі Інтернет. Крім того, робота із цими сайтами дозволяє використовувати активні форми організації занять, ділову гру та проектні роботи, сприяє вдосконаленню мовних і комунікативних навичок.

Організація навчально-виховного процесу на основі новітніх освітніх технологій з урахуванням індивідуальних особливостей та особистих інтересів студентів дозволяє досягати високих результатів у навчальній діяльності. Специфіка дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням»

визначає необхідність більш широко використовувати нові освітні технології, поруч із традиційними методами, спрямованими на формування базових навичок практичної діяльності з використанням здебільшого фронтальних форм роботи.

**Висновки із проведеного дослідження.** Саме нові, альтернативні освітні технології і є результатом просування нових ІКТ у навчальне середовище. Аналіз альтернативних моделей здобуття освіти в цифрову епоху показує, як змінюються форми та зміст навчання, які нові ресурси для цього необхідні. Усе це визначає нові компетенції викладачів, методи соціалізації в навчальному середовищі, нову організацію навчання з використанням сучасних засобів у навчальному процесі, нові підходи до формування навчальних програм і методів оцінювання на основі використання ІКТ. Важливо враховувати і те, що студенти змінюються і дуже швидко, а освітні практики – ні.

Особливо хочемо підкреслити і те, що в разі застосування ІКТ у галузі освіти велика увага надмірно акцентована на придбанні обладнання та програмного забезпечення, підтримки базових технологій навчання. Співпраця в галузі застосування ІКТ в освіті має бути націлена на реалізацію концепції «нової педагогіки» – педагогіки глобального інклюзивного суспільства знань. Тому проблема, яку ми розглядали, є, на нашу думку, актуальною і потребує дослідницьких пошуків у майбутньому, насамперед для підвищення якості, успішності та формування незалежної інформаційної особистості в сучасному глобальному суспільстві.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Громов Г. Нариси інформаційної технології. Москва, 1993.
2. Всесвітня доповідь ЮНЕСКО з комунікації та інформації, 1999–2000 рр. Москва, 2000. 168 с.
3. Тихонов О. Основні психолого-педагогічні проблеми комп'ютерної освіти. *Питання психології*. 1986. № 5. С. 86.
4. Минькова Е. Сущность, функции и потенциал использования инфокоммуникационных технологий в гуманитарном образовании. URL: [http://www.superinf.ru/view\\_helpstud.php?id=3373](http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=3373) (дата звернення: 03.12.2018).
5. Семенова Н., Вакулюк В. О некотором опыте применения мультимедиа технологий в учебном процессе. *Высшее образование в России*. 2004. № 2. С. 101–105.
6. Янушкевич Ф. Технологии обучения в системе высшего образования. Москва, 1985.